

ЕПОХА ІВАНА МАЗЕПИ В ЕКСПОНАТАХ ВИСТАВКИ ОДЕСЬКОГО ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

До уваги читачів пропонується інформація про виставку “Іван Мазепа – герої на зламі епох” Одеського історико-краєзнавчого музею, її зокрема про унікальну її родзинку – подорожню ікону XVIII ст.

30 червня 2009 р. у виставковій залі Одеського історико-краєзнавчого музею “Степова Україна” відкрилась виставка “Іван Мазепа – герої на зламі епох”.

Виставка мала відобразити епоху гетьмана Івана Мазепи, допомогти уявити події, пов'язані з Північною війною 1700-1721 рр., представити останні роки життя гетьмана та нетривале перебування його у Північно-західному Причорномор'ї. Крім того виставка мала ознайомити з експонатами музею, які зберігають пам'ять про цю історичну епоху та самого гетьмана Івана Мазепу. Зокрема представлено понад 70-ті оригінальних експонатів – козацькі символи влади, зброя та порохівниці, грамоти на володіння землею XVIII ст.; портрет І. Мазепи (невідомого художника, 1880-х рр.); листівки одеського художника XIX ст. А.Ждахи з піснями на слова І.Мазепи “Ой біда, біда чайці - небозі”; листівка початку XX ст. “Апофеоз України”, на якій поряд з Б.Хмельницьким, П.Дорошенко, Т.Шевченко, написано ім'я І.Мазепи; ілюстрації з зображенням соратників і близьких до гетьмана людей; твори істориків, поетів, письменників (Вольтера, Байрона, В.Гюго, С.Соловйова, О. Пушкіна та ін.), які неоднозначно, інколи зовсім протилежно оцінювали діяльність гетьмана.

Центральним найбільшим отрактивним експонатом цієї виставки стала унікальна подорожня ікона XVIII ст. (див. ілюстрації с. 200). Знайдена вона у господарських будовах Щеретського замку міста Щеретськ Львівської області у 90-х рр. XX ст. і передана на тимчасове зберігання в Одеський історико-краєзнавчий музей головним отаманом чорноморського округу “Запорозьке козацтво” М.Ф.Свинцицьким.

Композиція ікони є характерною для XVIII ст. Вона складається із чотирьох частин. На трьох з них зображено різні образи Божої Матері, ймовірно, символізуючи захист на три сторони світу. У четвертій частині, у правому нижньому куті, зображено чотири постаті, всі з німбами над головою. Серед яких звертає на себе увагу постать у світському одязі (червоному жупані та червоних чоботах) з булавою, зверху німба напис “Гет. Мазепа”.

Техніка живопису: поєднання візантійського канону та українського світського живопису кінця XVIII ст. Санкір – темно-оливковий на ліках нанесений тонким шаром с подальшою лізівкою. Підготовчий малюнок проглядається крізь шар санкіря. Під німбами та хітонами проступає гравірування по левкасу

(зауважимо, що на аналогічних взірцях XIX ст. така техніка не зустрічається).

Дошка та торцеві накладки – липові, левкас – товстий, поволока тонка, шар фарби тонкий. За нашими спостереженнями на початку XX ст. ікона була частково відреставрована – відбулась заміна позолоти бронзою на німбах, та на полях ікони. Розмір ікони: 31x26 см.

Репрезентовані на виставці музейні експонати ілюструють не лише епохальні події початку XVIII ст. та задіяні в них персоналії, але й те, як нащадки, незважаючи на час, дбайливо зберігали для нас пам'ять, славу, віру та непересічний образ гетьмана І.Мазепи.

Oleg Gava

The epoch of Ivan Mazepa in the set of exhibition in Odesa Museum of History Local Lore

The attention of readers is drawn to the information on exhibition "Ivan Mazepa – a hero on the verge on epochs", offered to public by Odesa Museum of History Local Lore, and in particular on a such unique piquant of it as travelling icon of the XVIII c.

УДК 929.651:908(477.74)“1850/1950”

Олексій Стецюченко

“БЕССАРАБСЬКА ПЕЧАТКА”

Запропонована інформація про знахідку у 2007 р. на території Одеської області особистої печатки кінця XIX – початку XX ст. Власник печатки мав прізвище “Козак” і воно є центральним написом на печатці, яка ілюструється.

У 2007 р., під час ремонтно-будівельних робіт на території одного з сіл Білгород-Дністровського району, була знайдена досить старовинна печатка (див. ілюстрації с. 203). Сьогодні знахідка з червонуватого металу, овальної форми, завбільшки у чверть сірникові коробки, знаходиться на приватному зберіганні.

Цілком ймовірно, що це була особиста печатка кінця XIX – початку XX ст., а людина, яка нею користувалась, мала прізвище “Козак”.

Зображені на печатці елементи можуть розповідати про історію роду, кар'єри або особистого життя її власника. Загалом символічні знаки розташовані наступним чином: в середині печатки – літери “НГ”, над ними – птах з листом, знизу – напис “Казакъ”, ліворуч – образ човна з вітрилом, праворуч – хрест та якір навхрест. Перелічені елементи обрамлює рослинний орнамент.

Сподіваємось, що запропоноване зображення “Бессарабської печатки” стане в нагоді для дослідників, які займаються сфрагістикою та вивченням історії південного козацького порубіжжя.

Oleksiy Stetsyuchenko

“The seal found Bessarabya region”

In the article there is an information on a find of the personal seal of the end XIX – beginning of the XX c. made in 2007 in Odesa region. The former owner of the seal had the surname “Cossack” written in the center of it. The article is followed by illustration of the seal.